

Aleksandra KUZIOR, Alla LOBANOVA
Politechnika Śląska
Wydział Organizacji i Zarządzania
aleksandra.kuzior@polsl.pl, alla.lobanova@polsl.pl

PROBLEM MIGRACJI – UKRAIŃSKIE I POLSKIE DOŚWIADCZENIA

Streszczenie. Artykuł jest próbą przedstawienia problemów migracyjnych z dwóch perspektyw: polskiej i ukraińskiej. Autorki zwracają uwagę na różne wymiary, przyczyny i skutki migracji. Pokazują kontekst społeczno-ekonomiczny w nawiązaniu także do aneksji Krymu i militarnego konfliktu na południowym wschodzie Ukrainy, w obwodzie ługańskim i donieckim. Przywołane dane statystyczne obrazują aktualną sytuację migracyjną obywateli Ukrainy do Polski. Prezentują ich aktywność edukacyjną i zarobkową na polskim rynku pracy.

Słowa kluczowe: migracje, rynek pracy, praca, edukacja, konflikt

THE PROBLEM OF MIGRATION – UKRAINIAN AND POLISH EXPERIENCES

Abstract. The article is an attempt to present migration problems from two perspectives: Polish and Ukrainian. The authors draw attention to the different dimensions, causes and effects of migration. They show the socio-economic context in reference to the annexation of the Crimea and the military conflict in the south-east of Ukraine, in the Lugansk and Donetsk region. The above mentioned statistics show the current situation of migration of Ukrainian citizens to Poland. They present their educational and gainful activity on the Polish labor market.

Keywords: migration, labor market, labor, education, conflict

1. Wprowadzenie

W pierwszej połowie XXI wieku międzynarodowa migracja ludności stała się jednym z najdynamiczniej rozwijających się wielkich, globalnych procesów społecznych i jednocześnie wielkim problemem społeczno-ekonomicznym dla wielu państw Unii Europejskiej. Jak

zauważa polska ekonomista M. Matkowska „wzrost mobilności ludzi jest zjawiskiem powszechnie występującym we współczesnej gospodarce światowej”¹.

Istotą migracji jest terytorialno-przestrzenne przemieszczanie się czy też przesiedlenie ludzi oraz grup, wywołane różnymi przyczynami, na przykład zmianą miejsca zamieszkiwania czy też poszukiwaniem nowej pracy. Jakub Dudziak, rzecznik Urzędu ds. Cudzoziemców zauważa że „Polska jest coraz popularniejszym kierunkiem migracji cudzoziemców. Zdecydowana większość to migracje czasowe, zezwolenia na tego rodzaju pobyt i pracę, a także edukację. Częste są również przypadki łączenia rodzin”². W przeważającej większości do Polski przyjeżdżają obywatele Ukrainy oraz Niemcy.

We współczesnej Ukrainie migracja ludności w ostatnich latach warunkowana jest nie tylko przyczynami ekonomicznymi, ale także aneksją Krymu i militarnym konfliktem na południowym wschodzie kraju – w obwodzie ługańskim i donieckim. Jak podkreślają eksperci, takiego poziomu migracji we współczesnej Ukrainie (blisko 1,5 mln osób przesiedliło się w ciągu ostatnich trzech lat) nie obserwowano w całym postsowieckim okresie. Jest oczywistym, że migracja ta stworzyła wielki problem społeczno-ekonomiczny i dla Polski, i dla Ukrainy, rozwiązanie którego wymaga rozważnej polityki obu państw.

2. Migracja w kontekście nauk społeczno-ekonomicznych

Migracja (określenie pochodzi od łac. migracio – przemieszczenie, przesiedlenie) to jest przemieszczanie się ludności (ruch, przesiedlenie) z jednego miejsca zamieszkiwania (miejsca osiedlenia: osiedla, miasta, regionu, kraju) do innego, w celu poszukiwania bardziej sprzyjających warunków do życia i pracy.

Spółeczno-ekonomiczna funkcja migracji polega na „zabezpieczeniu określonego poziomu ruchliwości ludności i jej terytorialnej alokacji, w tym do industrialnych centrów i nowych rejonów, do szybko rozwijających się gałęzi gospodarki narodowej”³. Właśnie dlatego migracja sprzyja bardziej racjonalnemu podziałowi zasobów pracy i wzrostowi wydajności pracy. Zdolna do pracy ludność, która z powodu jakichś przyczyn i okoliczności nie może zrealizować swojego potencjału pracy tam, gdzie stale mieszka, z reguły migruje do bardziej rozwiniętych pod względem społeczno-ekonomicznym regionów, w tym i do innych krajów.

¹ Matkowska M.: Współczesne problemy migracji w Polsce. Studia i prace Wydziału Nauk Ekonomicznych i Zarządzania, nr 24. Szczecin 2011, s. 89, https://wneiz.pl/nauka_wneiz/sip/sip24-2011/SiP-24-7.pdf, 12.05.2017.

² Polska coraz popularniejszym kierunkiem migracji cudzoziemców, https://biznes.newseria.pl/news/polska_coraz.p1754624477, 12.05.2017.

³ Migracja naselения: демографический энциклопедический словарь, <http://demography.academic.ru/2005/МИГРАЦИЯ>, 25.12.2015.

Oczywiście przyczyny, dynamika, formy i skutki współczesnych migracji są różne i wieloaspektowe, pozostają ściśle związane z poziomem zatrudnienia zdolnej do pracy ludności w gospodarce narodowej kraju, stanem i tempem rozwoju ekonomicznych stosunków, specyfiką reprodukcji, podziału i alokacji siły roboczej, społeczną mobilnością zatrudnionych i tak dalej.

Specyfika migracji, jako społeczno-ekonomicznego procesu, polega na tym, że: *po pierwsze*, okazuje się ona nieuniknioną składową częścią życia społeczeństwa, w szczególności jego ekonomicznej, demograficznej, społecznej i innych sfer; *po drugie*, nosi ona masowy charakter umożliwiając przepływ i alokację siły roboczej w strukturze zatrudnienia, co jest szczególnie niezbędne z punktu widzenia ekonomicznego rozwoju kraju; *po trzecie*, ma swoją dynamikę i jest źródłem społeczno-ekonomicznych przemian, zwłaszcza w gospodarce i w społeczno-demograficznej strukturze społeczeństwa, i *po czwarte*, istotnie wpływa na stan rynków pracy i zmienia poziom życia populacji⁴.

Jak zauważa E. Karolczuk „migracje jednocześnie mogą mieć pozytywne i negatywne skutki – ci, którzy emigrują mogą rozwiązywać, zmniejszać lub stwarzać jakiś problem w kraju ojczystym lub rozwiązywać, zmniejszać lub stwarzać jakiś problem w kraju swego nowego osiedlenia”⁵. Ze względu na skutki można wydzielić m.in. migrację funkcjonalną (taką, która zabezpiecza i podtrzymuje trwałość socjalnych i społecznych systemów) i dysfunkcjonalną (która narusza społeczno-ekonomiczną równowagę w kraju).

W.A. Wołoch, jeden ze fachowców w zakresie badania migracji, ustalił, że klasyfikacja migracji ludności obejmuje 17 głównych ujęć problemu, które zawierają 45 naukowych kierunków, teorii i koncepcji⁶. Istniejąca różnorodność procesów migracyjnych wymaga ich interdyscyplinarnej analizy i dlatego badane są one z różnego punktu widzenia: historycznego, ekonomicznego, demograficznego, prawnego, socjologicznego, psychologicznego itd.

3. Migracja – ukraińskie doświadczenia

Specjaliści ukraińscy konstatują, że migracja na Ukrainie w ostatnich latach (od 2014 – do początków 2017) przybrała masowy charakter. Ewidentnie jest to związane z faktem, że jednocześnie z naturalną – zarobkową, kulturalno-obyczajową i sezonową migracją,

⁴ Lobanova A.: Migracja ludności we współczesnej Ukrainie jako problem społeczno-ekonomiczny, [w:] Kuzior A. (red.): Globalne konteksty poszanowania praw i wolności człowieka. Nowe problemy i wyzwania. Zabrze 2016, s. 185.

⁵ Karolczuk E.: Imigranci – na krawędzi narodu i wynarodowienia. Dialog Edukacyjny Rodnip „Wom”, nr 1-2(32-33), Rybnik 2016, s. 28.

⁶ Wołoch W.A.: Formiowanie i realizacja gosudarstvennoji migracionnoji politiki Rosijskoj Federacii: awtoreferat disertacii, <http://www.dissercat.com/content/formirovanie-i-realizatsiya-gosudarstvennoi-migratsionnoi-politiki-rossiiskoi-federatsii>, 22.05.2017.

katastrofalnie nasiliły się migracyjne potoki uciekinierów w związku z aneksją Krymu przez Federację Rosyjską i antyterrorystyczną operacją, przeprowadzaną przez ukraińską armię na południowym wschodzie Ukrainy (w obwodzie donieckim i ługańskim) walczącą z separatyzmem, rosyjską agresją i terroryzmem. Miliony mieszkańców tych rejonów zostały zmuszone do szukania azylu nie tylko w centralnych i zachodnich obwodach Ukrainy, ale i do wyjazdu do innych krajów, żeby uratować się od niebezpieczeństwa utraty życia.

Według danych Ministerstwa Polityki Socjalnej, konflikt na wschodzie Ukrainy (według stanu na dzień 01.01.2016 r.) dotknął blisko 5 milionów osób, a 1,68 mln spośród nich zmusił do szukania nowych miejsc zamieszkiwania w granicach kraju⁷. A to oznacza, że praktycznie półtora miliona osób zostało wymuszonymi przesiedleńcami, którzy utracili nie tylko swoje miejsca pracy, ale i swoje mieszkania, majątek, pozostając praktycznie bez środków do życia. Jak odnotowują badacze ukraińskiego eksperckiego oddziału centrum Zakordon, przed aneksją Krymu i wybuchem konfliktu na wschodzie Ukrainy zewnętrzna emigracja zarobkowa Ukraińców przybierała powolny trend spadkowy, ale w 2015 roku rozpoczął się znacząco szybki wzrost skali migracji z Ukrainy do krajów Unii Europejskiej.

Główne strumienie migracji Ukraińców były zogniskowane w zasadzie na Polsce, gdzie na krótkotrwałą pracę zostało złożonych ponad 400 tysięcy podań, co w porównaniu z 2014 r. stanowi dwukrotny wzrost⁸. Nie tylko Polska stała się docelowym punktem migracji ukraińskich przesiedleńców, ale i Federacja Rosyjska, Białoruś, Niemcy, Czechy, Słowacja i inne europejskie kraje.

Jak zauważają polscy badacze I. Chmielewska, G. Dobroczek i J. Puzynkiewicz, wzrost liczby Ukraińców obecnych na polskim rynku pracy wynika z pojawienia się grupy nowych migrantów, którzy przed 2014 r. tj. przed wybuchem konfliktu zbrojnego na wschodzie kraju, ani razu nie byli w Polsce. Według uzyskanych wyników, aż 41,3 % imigrantów z Ukrainy stanowią takie właśnie osoby. Co ważne, nowi migranci, różnią się od pozostałych nie tylko poziomem doświadczenia w przyjazdach do pracy, ale także pod względem podstawowych cech demograficznych⁹. Jedną z takich różnic jest znaczący wzrost udziału mężczyzn, podczas gdy w grupie doświadczonych migrantów (tych, którzy byli w Polsce przed 2014 r.) stanowili oni mniejszość – 32,9 %. Wśród nowo przybyłych ich udział wzrósł do 57,9 %. Nowi migranci są także zdecydowanie młodszy. Średni wiek w tej grupie wyniósł 33 lata, podczas gdy dla doświadczonych migrantów wynosił on 43 lata¹⁰.

Jednocześnie, jak przekazuje wydanie iDnes na poziomie wniosków badania przeprowadzonego na Uniwersytecie Karola w Pradze „Ponad dwa miliony Ukraińców, wewnątrznie przesiedlonych osób i poszkodowanych w wyniku konfliktu na wschodzie

⁷ Kilist pereselenciw perewysczyła 1,5 miliona. „Ukraińska Prawda”, 18.01.2016, <http://www.pravda.com.ua/news/2016/01/18/7095787/>, 20.05.2017.

⁸ Krizisnaja migracija ukraincew, <http://zakordon.biz/novosti/42-crisis-migration.html>, 21.05.2017.

⁹ Chmielewska I., Dobroczek G., Puzynkiewicz J.: Nowa fala migracji obywateli Ukrainy do Polski, <https://www.obserwatorfinansowy.pl/tematyka/makroekonomia/nowa-fala-migracji-obywateli-ukrainy-do-polski/>, 29.05.2017.

¹⁰ Ibidem.

Ukrainy, nie ma w planach przeniesienia się do Europy”¹¹. Dušan Drbohlav przedstawiając pomysł badawczy powiedział, że celem badań było określenie, czy konflikt z Rosją z powodu Krymu i Donbasu spowoduje wzmożone migracje i czy w przyszłości wywoła pewne zmiany w migracji ludności ukraińskiej, przede wszystkim w odniesieniu do krajów Grupy Wyszehradzkiej i UE. Badania wykazały, że „jeśli Ukraińcy migrują do krajów Europy Środkowej i Wschodniej, to przyczyną podjęcia takiej decyzji jest przede wszystkim sytuacja gospodarcza (...). Jednocześnie ani Słowacja, ani Czechy nie odnotowują znacznego wzrostu imigrantów pochodzących z Ukrainy, wnioski dotyczące azylu i wiz otrzymuje głównie Polska”¹².

Badania Research & Branding Group wykazały, że głównymi przyczynami migracji Ukraińców są: propozycja wysoko opłacalnej pracy (28%); konflikt zbrojny (27%); problemy gospodarcze w kraju (19%); okoliczności rodzinne (18%); brak warunków do samodzielnego wychowania (9%) i niestabilności polityczne (7%). Warto zauważyć, że 60% migrantów chce wrócić na Ukrainę (grudzień 2016 r.)¹³.

Należy zwrócić uwagę na fakt, że Ukraina nie doświadcza tych trudności, które mają kraje Unii Europejskiej w związku z ogromnymi potokami uchodźców z Syrii i Afganistanu. W ciągu 2015 roku na Ukrainie nie odnotowano istotnego wzrostu ilości osób zwracających się do służb migracyjnych z prośbą o uznanie ich za uchodźców czy osoby, które potrzebują dodatkowej ochrony. W ciągu 2015 r. tylko blisko 1400 osób zwróciło się z prośbą o azyl w Ukrainie, z największą ilością wniosków zwrócili się obywatele takich państw jak: Afganistan (607), Syria (136), Somalia (111) i Federacja Rosyjska (86). A według danych na 1 stycznia 2016 roku na Ukrainie mieszka blisko 2500 osób uznanych za uchodźców i blisko 600 osób, które potrzebują dodatkowej ochrony¹⁴. Procedura rozpatrywania wniosków o uznanie za uchodźcę na Ukrainie w całości jest zgodna z Konwencją ONZ z 1951 r. i zunifikowana z analogicznymi procedurami większości państw – członków ONZ (w tym UE).

W ten sposób, nasilenie strumienia migracji wewnątrz Ukrainy, jak i poza jej granice, świadczy o tym, że w kraju istnieją poważne problemy systemowe, ekonomiczne i socjalne, które negatywnie wpływają na nastroje i stosunki pomiędzy ludźmi i ich materialne położenie oraz wzmacniają decyzję wielu z nich o porzuceniu kraju w poszukiwaniu lepszego finansowego wynagrodzenia za swoją pracę i lepszych warunków życia. Tak więc, zgodnie z wynikami badań przeprowadzonych przez Międzynarodową Organizację Migracyjną połowa Ukraińców w wieku 18-30 lat to potencjalni pracownicy migrujący¹⁵.

¹¹ Konflikt na Ukrainie nie doprowadzi do masowej migracji do Europy – badanie, <http://wschodnik.pl/ukraina/item/8234-konflikt-na-ukrainie-nie-doprowadzi-do-masowej-migracji-do-europy-badanie.html>, 29.05.2017.

¹² Ibidem.

¹³ Perspektywni ukraińcy dedali czastisze wyizhdzaiuc zakordon: statystyka. CBITUA 29.01.2017, <http://svitua.com.ua/news/201701/2236-perspektyvni-ukrayinci-dedali-chastishe-vyvizhdzayut>, 29.05.2017.

¹⁴ Migracyonaj situacia w Ukrainie – rezultaty 2015 goda, http://solvo-ukraine.com/useful/news/migration_situation_in_Ukraine/, 25.05.2017.

¹⁵ Perspektywni..., op.cit.

4. Migracja – polskie doświadczenia

Rozważając problematykę związaną z migracjami trzeba brać pod uwagę różne ich wymiary, zasięg, okres trwania, cel i formy. Polskie i ukraińskie doświadczenia związane z ruchem migracyjnym (w przeważającej większości z Ukrainy do Polski) można rozpatrywać m.in. z perspektywy orientacji krótkoterminowych i długoterminowych pobytów zarobkowych i edukacyjnych (bądź łączonych). Dane statystyczne pokazują, że ilość pozwoleń na pracę dla imigrantów z Ukrainy ciągle wzrasta. Stanowią oni także najliczniejszą grupę imigrantów zasilających polski rynek pracy. W pierwszym półroczu 2017 r. złożono ogółem 117 031 wniosków i wydano 108 177 pozwoleń na pracę w różnych kategoriach¹⁶, w tym 98 325 wniosków złożyli obywatele Ukrainy, a 91 436 wniosków rozpatrzono pozytywnie i wydano pozwolenia na pracę. Analizując dane z lat poprzednich wyraźnie widać wręcz skokowy przyrost imigrantów zarobkowych z Ukrainy (dane statystyczne zaprezentowane są w tabeli 1).

Tabela 1

Zestawienie wniosków i pozwoleń na pracę obywateli Ukrainy w Polsce

Rok	Ilość złożonych wniosków	Ilość wydanych pozwoleń na pracę
I półrocze 2017	98 325	91 436
I półrocze 2016	44 094	42 650
I półrocze 2015	22 836	20 092
I półrocze 2014	12 041	11 318

Zródło: Opracowanie własne na podstawie danych Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej, <https://www.mpips.gov.pl/analizy-i-raporty/cudzoziemcy-pracujacy-w-polsce-statystyki/>.

Ograniczenia objętościowe artykułu nie pozwalają na dogłębną analizę zjawiska, pokazują jednak pewne tendencje imigracji ukraińskiej i coraz wyższe wskaźniki legalnego zatrudnienia Ukraińców w Polsce, chociaż problem zatrudnienia bez wymaganych pozwoleń nie jest problemem odosobnionym.

Ruchy migracyjne nasilają się z jednej strony wtedy, kiedy obiektywne okoliczności powodują różnego typu zagrożenia, z drugiej wtedy, kiedy znikają bariery powodujące utrudnienia w swobodnym przemieszczaniu się. W 2017 r. jedna z poważnych barier uniemożliwiających Ukraińcom swobodne przemieszczanie się w obrębie Unii Europejskiej znikła. Rada UE w maju 2017 roku zatwierdziła zniesienie wiz dla obywateli Ukrainy. Zgodnie z Rozporządzeniem Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2017/850 z dnia 17 maja 2017 r. obywatele Ukrainy mogą w przeciągu 180 dni wjechać do krajów członkowskich bez wizy na okres 90 dni w celach biznesowych, turystycznych lub rodzinnych. Przekraczający granicę w ruchu bezwizowym Ukraińcy mogą podjąć pracę na terenie Rzeczypospolitej, pod warunkiem posiadania niezbędnych dokumentów (m.in. oświadczenia o zamiarze

¹⁶ Kategorie pozwoleń na pracę A, B, C, D, E zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 1 kwietnia 2015 r. w sprawie wydawania zezwolenia na pracę cudzoziemca.

powierzenia wykonywania pracy lub zezwolenia na pracę)¹⁷. Muszą także spełniać inne wymogi określone w Kodeksie Granicznym Schengen. W związku z wprowadzeniem ruchu bezwizowego lawinowo wzrosła w Ukrainie ilość osób ubiegających się o paszport biometryczny. W 2017 roku Służba Migracyjna Ukrainy wydała ponad milion takich paszportów¹⁸. Liberalizacja przepisów sprawiła, że ilość Ukraińców przekraczających polską granicę zwiększyła się. Nie oznacza to jednak, że Polska stała się dla nich krajem docelowym, często jest jedynie krajem tranzytowym.

Kierunek imigracji ukraińskiej do Polski podyktowany jest także chęcią studiowania. W 2016 roku na polskich uczelniach naukę pobierało 35 584 ukraińskich studentów¹⁹, najwięcej spośród innych nacji wybierających edukację wyższą w Polsce. Studenci ukraińscy są także aktywni na rynku pracy. Z raportu NBP „Obywatele Ukrainy pracujący w Polsce – raport z badania. Badanie zrealizowane w 2015 r.”²⁰ wynika, że w aglomeracji warszawskiej coraz częściej młodzi ludzie z Ukrainy są zatrudniani w sektorze usług. Ponad połowa badanych studentów ukraińskich (57,0%) zadeklarowała, że przyjechała do Polski jednocześnie w celach zarobkowych i edukacyjnych, a tylko 33,6% przyjechało wyłącznie w celach edukacyjnych. 50,4% ankietowanych studentów równocześnie pracuje i studiuje, a 33,6% w chwili badania nie pracowało, jednakże zadeklarowali chęć podjęcia pracy. Tylko 16,0% badanych studentów nie pracowało i nie zamierzało podjąć pracy. Pracę zarobkową podejmują Ukraińcy studiujący zarówno w trybie stacjonarnym, jak i niestacjonarnym, z tym że studenci stacjonarni poświęcają średnio w tygodniu 28, a niestacjonarni 36 godzin na pracę. Pozwala im to na utrzymanie się i opłacenie czesnego. Spora część studentów (36,6%) chciałaby pozostać w Polsce na stałe, a 32,5% chciałoby być częściowo związanych z Polską. 22% przebadanych studentów ukraińskich planuje w przyszłości migrację do innych krajów. Mimo, że badania nie są reprezentatywne w skali całego kraju i wszystkich uczelni w Polsce, to pokazują pewne tendencje, które znajdują potwierdzenie w obserwacjach także w innych regionach Polski.

Zjawiska migracyjne można także rozpatrywać z perspektywy uchodźstwa, jako problemu specyficznego ze względu na jego społeczny i humanitarny charakter. Status uchodźcy zdefiniowany został w Konwencji Genewskiej z 1951 roku, jako osoby, która „(...) na skutek uzasadnionej obawy przed prześladowaniem z powodu swojej rasy, religii, narodowości, przynależności do określonej grupy społecznej lub z powodu przekonań politycznych przebywa poza granicami państwa, którego jest obywatelem, i nie może lub nie chce z powodu tych obaw korzystać z ochrony tego państwa (...)”²¹. W Unii Europejskiej procedury

¹⁷ <https://mswia.gov.pl/pl/aktualnosci/16173,Obywatele-Ukrainy-beda-mogli-wjehac-do-UE-bez-wizy.html>.

¹⁸ Dyjak G., Junko J.: Ukraińcy mogą wjechać do UE bez wizy na 90 dni, <http://www.pap.pl/aktualnosci/news,970459,ukraincy-moga-wjehac-do-ue-bez-wizy-na-90-dni.html>.

¹⁹ Szkolnictwo wyższe w roku akademickim 2016/2017 dane wstępne, <http://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/edukacja/edukacja/skolnictwo-wyzsze-w-roku-akademickim-20162017-dane-wstepne,8,4.html>.

²⁰ Chmielewska I., Dobroczycki G., Puzynkiewicz J.: Obywatele Ukrainy pracujący w Polsce – raport z badania. Badanie zrealizowane w 2015 r. NBP, Departament Statystyki NBP, Warszawa 2016.

²¹ Konwencja dotycząca statusu uchodźców, sporządzona w Genewie dnia 28 lipca 1951 r.

nadawania i cofania statusu uchodźcy reguluje m.in. Dyrektywa Rady 2005/85/WE z dnia 1 grudnia 2005 r.²² W Polsce przede wszystkim Ustawa z dnia 10 września 2015 r.²³ oraz liczne rozporządzenia Ministra Spraw Wewnętrznych i Rady Ministrów. Z „Raportu na temat obywateli Ukrainy (wg stanu na dzień 29.10.2017)” przygotowanego przez Urząd do Spraw Cudzoziemców wynika, że: obecnie (rok 2017) Ukraina znajduje się na drugim miejscu, za Rosją pod względem liczby składanych wniosków o ochronę. Jednak od 2014 i 2015 roku, kiedy nastąpiło apogeum wniosków o udzielenie statusu uchodźcy ze względu na toczącą się wojnę hybrydową w obwodzie donieckim i ługańskim Ukrainy, liczba ta w kolejnym roku spadła. Według „Raportu...” „liczba obywateli Ukrainy ubiegających się o nadanie statusu uchodźcy w 2014 roku stanowiła 34% ogólnej liczby ubiegających się o nadanie tego statusu, w 2015 r. – 19% , a w 2016 r. – 11% ogólnej liczby osób objętych tymi wnioskami”. Z kolei w 2017 roku (dane do końca października) „liczba obywateli Ukrainy ubiegających się o udzielenie ochrony międzynarodowej (...) stanowi 14% ogólnej liczby wnioskodawców (...). Według stanu na 29 października (2017 r.), pomocą socjalną Szefa Urzędu do Spraw Cudzoziemców objętych jest 831 obywateli Ukrainy”. To stosunkowo niewielka liczba osób w porównaniu z obywatelami Ukrainy, którzy przyjeżdżają do Polski w celach zarobkowych i edukacyjnych. Szacunkowe liczby przekraczają milion. Nadanie statusu uchodźcy nie jest jedyną formą ochrony cudzoziemców uciekających przed różnego typu zagrożeniami (wojną, prześladowaniem, nieludzkim traktowaniem). Do innych form należą: „udzielenie ochrony uzupełniającej, udzielenie azylu, udzielenie ochrony czasowej”²⁴.

5. Wnioski

Migracja jako proces społeczno-ekonomiczny odgrywa ważną rolę w mobilności i alokacji zasobów siły roboczej. Zabezpiecza ona dynamiczny rozwój gospodarki w kraju i dlatego ma funkcjonalny charakter. Jednakże niekontrolowane i niesterowane przez państwowe i rynkowe regulacje strumienie migracji mogą być poważnym destabilizatorem społeczeństwa.

We współczesnej Ukrainie migracja, powodowana jest nie tylko przez tradycyjne przyczyny takie jak: nauka, przeniesienie na nowe miejsce zamieszkiwania i poszukiwanie lepiej opłacanej pracy, ale również nowe – aneksja Krymu przez Federację Rosyjską (marzec 2014) i konflikt militarny w obwodzie donieckim i ługańskim (od kwietnia 2014), stała się

²² Dyrektywa Rady 2005/85/WE z dnia 1 grudnia 2005 r. w sprawie ustanowienia minimalnych norm dotyczących procedur nadawania i cofania statusu uchodźcy w Państwach Członkowskich.

²³ Ustawa z dnia 10 września 2015 r. o zmianie ustawy o udzielaniu cudzoziemcom ochrony na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej oraz niektórych innych ustaw. Dz.U. 13.10.2015, poz. 1607.

²⁴ Kuzior P.: Prawne regulacje uchodźstwa w Polsce, [w:] Kuzior A. (red.): Globalne konteksty poszanowania praw i wolności człowieka. Zabrze 2017, s. 152; por. też: Kuzior P.: Prawo azylu a migracja zarobkowa, [w:] Kuzior A. (red.): Globalne konteksty poszanowania praw i wolności człowieka. Zabrze 2016.

wielkim problemem społeczno-ekonomicznym i wymaga bezzwłocznego stworzenia państwowych programów jej kontroli i regulacji. W Polsce problemy migracyjne obwarowane są odpowiednimi przepisami prawnymi i procedurami, które pozwalają regulować aktywność ekonomiczną ukraińskich imigrantów na polskim rynku pracy. Imigranci z Ukrainy rozwiązują w pewnym stopniu deficyty siły roboczej na polskim rynku pracy, nie powodując wzrostu stopy bezrobocia, która według danych GUS na koniec września 2017 roku kształtowała się na pułapie 6,8% i była niższa niż w analogicznym okresie 2016 roku o 1,5%. W takim przypadku imigrację zarobkową należy traktować nie jako problem, a raczej jako szansę stabilnego rozwoju polskiej gospodarki. Zapotrzebowanie ze strony przedsiębiorców na pracowników jest duże i nie znajduje całkowitego zabezpieczenia w polskich pracownikach.

Bibliografia

1. Chmielewska I., Dobroczek G., Puzynkiewicz J.: Nowa fala migracji obywateli Ukrainy do Polski, <https://www.obserwatorfinansowy.pl/tematyka/makroekonomia/nowa-fala-migracji-obywateli-ukrainy-do-polski/>, 29.05.2017.
2. Chmielewska I., Dobroczek G., Puzynkiewicz J.: Obywatele Ukrainy pracujący w Polsce – raport z badania. Badanie zrealizowane w 2015 r. Departament Statystyki NBP, Warszawa 2016.
3. Dyjak G., Junko J.: Ukraińcy mogą wjechać do UE bez wizy na 90 dni, <http://www.pap.pl/aktualnosci/news,970459,ukraincy-moga-wjehac-do-ue-bez-wizy-na-90-dni.html>.
4. Dyrektywa Rady 2005/85/WE z dnia 1 grudnia 2005 r. w sprawie ustanowienia minimalnych norm dotyczących procedur nadawania i cofania statusu uchodźcy w Państwach Członkowskich.
5. Karolczuk E.: Imigranci – na krawędzi narodu i wynarodowienia. Dialog Edukacyjny Rodnip „Wom”, Nr 1-2(32-33), Rybnik 2016.
6. Kategorie pozwoleń na pracę A, B, C, D, E zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 1 kwietnia 2015 r. w sprawie wydawania zezwolenia na pracę cudzoziemca.
7. Kilkist pereselenciw perewyszczyla 1,5 miliona. „Ukraińska Prawda”, 18.01.2016, <http://www.pravda.com.ua/news/2016/01/18/7095787/>, 20.05.2017.
8. Konflikt na Ukrainie nie doprowadzi do masowej migracji do Europy – badanie, <http://wschodnik.pl/ukraina/item/8234-konflikt-na-ukrainie-nie-doprowadzi-do-masowej-migracji-do-europy-badanie.html>, 29.05.2017.
9. Konwencja dotycząca statusu uchodźców. Genewa, 28.07.1951.

10. Krizisnej migracija ukraincew, <http://zakordon.biz/novosti/42-crisis-migration.html>, 21.05.2017.
11. Kuzior P.: Prawne regulacje uchodźstwa w Polsce, [w:] Kuzior A. (red.): Globalne konteksty poszanowania praw i wolności człowieka. Zabrze 2017.
12. Kuzior P.: Prawo azylu a migracja zarobkowa, [w:] Kuzior A. (red.): Globalne konteksty poszanowania praw i wolności człowieka. Zabrze 2016.
13. Lobanova A.: Migracja ludności we współczesnej Ukrainie jako problem społeczno-ekonomiczny, [w:] Kuzior A. (red.): Globalne konteksty poszanowania praw i wolności człowieka. Nowe problemy i wyzwania. Zabrze 2016.
14. Matkowska M.: Współczesne problemy migracji w Polsce. Studia i prace Wydziału Nauk Ekonomicznych i Zarządzania, nr 24. Szczecin 2011, https://wneiz.pl/nauka_wneiz/sip/sip24-2011/SiP-24-7.pdf, 12.05.2017.
15. Migracja naselienia: demograficzeskij encyklopediczeskij slowar, <http://demography.academic.ru/2005/МИГРАЦИЯ>, 25.12.2015.
16. Migracyonnaj situacia w Ukrainie – rezultaty 2015 goda, http://solvo-ukraine.com/useful/news/migration_situation_in_Ukraine/, 25.05.2017.
17. Perspektywni ukrainci dedali czastisze wyizdrzaiuc zakordon: statystyka. CBITUA 29.01.2017, <http://svitua.com.ua/news/201701/2236-perspektyvni-ukrayinci-dedali-chastishe-vyyizhdzhayut>, 29.05.2017.
18. Polska coraz popularniejszym kierunkiem migracji cudzoziemców, <http://www.bankier.pl/wiadomosc/Polska-coraz-popularniejszym-kierunkiem-migracji-cudzoziemcow-7474234.html>, 12.05.2017.
19. Szkolnictwo wyższe w roku akademickim 2016/2017 dane wstępne, <http://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/edukacja/edukacja/szkolnictwo-wyzsze-w-roku-akademickim-20162017-dane-wstepne,8,4.html>.
20. Ustawa z dnia 10 września 2015 r. o zmianie ustawy o udzielaniu cudzoziemcom ochrony na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej oraz niektórych innych ustaw. Dz.U. 13.10.2015, poz. 1607.
21. Wołoch W.A.: Formirowanie i realizacja gosudarstvennoj migracionnoj politiki Rosijskoj Federacii: autoreferat disertacii, <http://www.dissercat.com/content/formirovanie-i-realizatsiya-gosudarstvennoi-migratsionnoi-politiki-rossiiskoi-federatsii>, 22.12.2015.